

Bijlage 1. Notitie Vervolg Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek 6 maart 2025

Algemeen	
Aan	Bestuurlijk overleg Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek.
Van	Projectgroep Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek
Datum	Nog te versturen aan deelnemers BO
Verspreiden	Nee

Aanleiding

Op 16 november 2023 was het vorige bestuurlijk overleg THGV met de partners Regio Gooi en Vechtstreek, Waterschap Amstel Gooi en Vecht, Provincie Noord-Holland, Waternet, PWN en Vitens. Het BO heeft de projectgroep toen gevraagd een gezamenlijk voorstel uit te werken voor een vervolgtraject waarin de hoofdboodschap van het ontwerpend onderzoek wordt uitgewerkt tot een ontwikkelprincipe. Inmiddels zijn we ruim een jaar verder en is gebleken dat provincie Noord-Holland ambtelijk anders aankijkt tegen de aanpak voor het vervolg van Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek (THGV) dan de overige partners. De aanpak die provincie Noord-Holland schetst (zie bijlage 3), is anders dan de bestuurlijke opdracht die op 16 november 2023 werd gegeven en de eerste versie van een mogelijk plan van aanpak dat naar aanleiding daarvan is opgesteld (zie bijlage 2, apart bijgevoegd). Het verschil van inzicht tussen de deelnemende partijen is de aanleiding voor het bestuurlijk overleg op 14 april 2025. Om het gesprek te voeren worden in deze notitie verschillende opties voor het vervolg geschetst, gegeven dit verschil van inzicht.

We zijn het er allemaal over eens dat de uitkomsten van (het ontwerpend onderzoek) Toekomst Bestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek zeer waardevol zijn en dat het belangrijk is dat deze uitgewerkt worden in een vervolg. Over invulling, beoogd resultaat en organisatie van het vervolg bestaat dus verschil van inzicht.

Deze notitie dient als gespreksnotitie voor het bestuurlijk overleg op 14 april 2025, met de volgende gespreksonderwerpen:

1. Hoe kijken de partijen aan tegen de huidige ontstane situatie?
2. Welke belangen heeft THGV voor de partijen? Zijn de uitgangspunten die het BO THGV op 16-11-2024 heeft meegegeven (zie bijlage 1, punt 2-4) nog leidend voor het vervolg van THGV? Of zijn er wijzigingen in de uitgangspunten?
3. In de notitie zijn de twee uitersten voor de invulling van het vervolg vergeleken, welke richting heeft uw voorkeur?

De notitie blikt terug op de uitkomsten van het ontwerpend onderzoek Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek en schetst 2 uitersten om het vervolg in te richten. De uitersten zijn: THGV apart/onafhankelijk traject (cf BO THGV november 2023) en, traject (uitkomsten) THGV meenemen in andere gremia (cf ambtelijk voorstel PNH).

Terugblik op de uitkomsten van het ontwerp onderzoek

In 2023 werd het (eerste) onderzoek [Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek](#) afgerond. Het keek naar de opgaven in de verre toekomst (2100) en op systeemniveau naar het samenspel tussen het bodem- en watersysteem en de inrichting en het landgebruik, om richting te bepalen voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied. Er werd voorzichtig een vertaalslag gemaakt naar de ontwikkelingen die vanaf nu nodig zijn voor die toekomstbestendigheid.

'Welke handelingsperspectieven op korte, middellange en lange termijn (2030-2050-2100) kunnen ingezet worden voor een adaptieve Heuvelrug Gooi en Vechtstreek, waarin er toekomstbestendige wisselwerking is tussen het bodem- en watersysteem, functies en inrichting in een continu veranderende context?' (hoofdvraag)

Eén van de belangrijke conclusies: het is nodig om andere dingen doen, met andere mensen op een andere manier. Het gebied heeft dit nodig om toekomstbestendig te ontwikkelen: om daarover het goede gesprek te kunnen voeren moet je vooruit kunnen denken los van de opgaven en de waan van de dag.

Door het ontwerp onderzoek vanuit een brede samenwerking te laten uitvoeren is de basis gelegd voor een gezamenlijke en integrale systeemaanpak op de korte, middellange en lange termijn. Het doel van ontwerp onderzoek is om niet alleen een vraagstuk te begrijpen, maar ook te ontdekken hoe er naar een doel of resultaat toegewerkt kan worden. Procesmatig is ontwerp onderzoek een middel om uiteenlopende belangen en expertises met elkaar in aanraking te laten komen.

Bevindingen proces

1. De gelijkwaardige samenwerking zorgt uiteindelijk voor een bredere blik van iedere deelnemende partij op de opgaven, belangen en het doel.
2. Het ontwerp onderzoek biedt ruimte voor nieuwe denkrichtingen.
3. De systeembenadering leidt tot nieuwe inzichten en oplossingsrichtingen, maar vraagt ook om het loslaten van oude aannames.
4. Een dergelijk aanpak vraagt om tijd en commitment, maar heeft als resultaat een gezamenlijk probleembesef opgeleverd. Dit is een basis voor goede samenwerking. Deze basis is ook reeds aanwezig bij bestaande programma's.
5. Een stapsgewijze aanpak voor dit onderzoek is enorm van belang. Van het voortraject (tijd en commitment) tot de stappen van analyses, werksessies naar handelingsperspectieven (modellering, vooruitkijken en 'backcasten').
6. Er zijn nieuwe relaties gelegd tussen stakeholders en er is de intentie uitgesproken om deze regionale samenwerking voort te zetten.

Bevindingen inhoud

Er is niet één, alles omvattende oplossing voor een toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek. Wel komt er een duidelijke koers naar voren: het gebied minder afhankelijk maken van het hoofdwatersysteem en het beter afstemmen van de inrichting en het landgebruik in het gebied op de natuurlijke eigenschappen van het bodem- en watersysteem. Het toekomstperspectief bevat verschillende onderdelen:

1. Een systeemaanpak voor meer zelfvoorziening en kwelherstel vraagt een omslag van een systeem gericht op afvoeren van water naar een systeem gericht op het vasthouden van water.

2. Water- en bodemsysteem aan de basis voor een duurzame wisselwerking met gebruiksfuncties. Toewerken naar een ruimtelijke ordening op basis van het bodem en watersysteem, waardoor het landgebruik minder gevoelig is voor schade door weersextremen.
3. Technische maatregelen ter ondersteuning van het water- en bodemsysteem. Het boezemsysteem met bijbehorende kunstwerken door ontwikkelen en uitbouwen, complementair aan de natuurlijke waterkringloop.
4. Nieuwe bronnen benutten voor bereiding van drinkwater om te kunnen blijven voldoen aan de drinkwatervraag.

Het geschetste toekomstperspectief zal, op weg naar een weerbaar gebied waar het ook in de toekomst prettig wonen en werken is, grote ruimtelijke en landschappelijke impact hebben. Denk daarbij aan:

- Ruimtelijke ordening op basis van de ondergrond (bodem- en watersysteem). Het gebied wordt natter, waardoor aanpassing van inrichting en landgebruik nodig is;
- Wonen hoofdzakelijk op de hogere delen van het gebied en aangepast aan nattere omstandigheden in de lagere delen van het gebied;
- Recreatietransitie, passend bij de nieuwe inrichting en ruimtelijke functieverdeling;
- Grotere landschapseenheden voor landbouw en natuur;
- Landbouwtransitie, gericht op gezonde bedrijfsvoering in combinatie met extensivering, vernatting, landschapsbeheer en circulaire landbouw;
- Natuurtransitie, mogelijk andere typen natuur passend bij het veranderende klimaat en de condities van het bodem- en watersysteem.

In het onderzoek werden mogelijke maatregelen in kaart gebracht, maar geen keuzes gemaakt. Welke maatregelen er straks worden genomen, is afhankelijk van de ambitie.

Twée uitersten voor het vervolg

De werkgroep is niet tot een gezamenlijk voorstel gekomen, we schetsen in dit hoofdstuk de twee uitersten:

THGV is een zelfstandig project (cf BO THGV 16 nov 2023)

THGV meenemen in bestaande gremia (cf ambtelijk voorstel PNH 18 nov 2024)

In de volgende tabel komen de belangrijkste kenmerken en verschillen naar voren:

	THGV zelfstandig project	THGV in bestaande gremia
Eigenaarschap/ regie (Uitwerking, besluitvorming, financiën, resultaat en planning)	Regie bij gebied/ eigenstandig Met ambtelijke werkgroep, bestuurlijk overleg, projectgroep en eventueel omgevingswerk-groep. Allen, provincie Noord-Holland ziet vooralsnog af van deelname. Provincie Utrecht is mogelijk geïnteresseerd om deel te nemen.	Regie bij bestaande gremia In eerste instantie nog een ambtelijke groep THGV om input in bestaande gremia af te stemmen. Groep inclusief provincie Noord- Holland of vanuit gremia. Er is uiteindelijk niet één groep die de samenwerkende partijen vertegenwoordigt in alle gremia. Partijen hebben via betrokkenheid in bijvoorbeeld programma's en bestaande gebiedsprocessen eigenaarschap in het gebied.
Functie	- Vernieuwend door andere benaderingen - Ontwikkelperspectief kompas centraal - Verdiepen (deel)gebiedsopgaven - Uitkomsten ontwerpend onderzoek verder uitwerken tot toekomstperspectief voor het gebied met oog op combinatie van maatregelen - Partijen in het gebied betrekken - Uitwisseling met andere trajecten - Uitzetten onderzoek - Bottom up	- Connectie met tenminste: Centraal Holland, Regie op de Ruimte / herijking Omgevingsvisie PNH - Functie ambtelijke werkgroep: bindmiddel dat signaleert, monitort en gremia zou kunnen adviseren - Voorkomen van het doorkruisen van lopende (en gevoelige) gebiedsprocessen (o.a. NNN) - Voorkomen ambtelijke en bestuurlijke drukte - Voorkomen van dubbel werk, relevant voor organisaties met beperkte capaciteit (o.a. provincie en gemeenten)
Resultaten	-Er ligt een kompas, ontwikkelperspectief is verder gebracht (opdracht van BO 16 november) -Pilots deelgebieden uitgevoerd, samen met de omgeving. -Kennis ontwikkeld en onderzoeken uitgevoerd zoals overzicht financieel economische gevolgen van 'keuzes'. -Alle opgaven per thema op systeemniveau bekend. -Uitwisseling met andere trajecten -Gedachtengoed uitgedragen, bijvoorbeeld in situatie waarbij oplossingsprocessen door elkaar lopen (-Bij NOVEX Groene Hart is THGV reeds als sleutelproject goedgekeurd.)	-Boodschap THGV bekend bij relevante gremia en mogelijk meegenomen -Binnen gremia worden kansen onderzocht voor specifieke onderzoeken t.b.v. THGV- doelen en/of connectie met stakeholdergroepen THGV. Dit geldt o.a. voor NOVEX Centraal Holland en Groene Hart, waar opgave toekomstbestendigheid wordt meegenomen. Ook bij BOWA IZARIS (samenwerking gemeenten op klimaatbestendigheid) liggen aanknopingspunten.
(Mandaat in) Geld & uren	Grotere inzet in uren en geld door partners/initiatiefnemers	Beperkt, aansluiting zoeken op bestaande inzet in lopende trajecten
Tijdspad (go/no go)	-Meanderen, 2 jaar, met tussentijdse go/no- go momenten -Verkennen: opstart pilots en nadere onderzoeken -Verdiepen: uitvoering pilots en onderzoeken -Verwerken: gebruik uitkomsten om kompas THGV uit te werken - 2x per jaar een gebiedsatelier waar alle betrokkenen en geïnteresseerden van andere gremia samenkomen voor kruisbestuiving.	-Planning afhankelijk van die van gremia -Verkennen: gesprekken met relevante gremia door ambtelijke werkgroep om resultaten onderzoek te laten landen -Verdiepen en verwerken: geen capaciteit voor verdieping en verwerken vanuit werkgroep THGV -Evaluatie: gesprekken met gremia over hoe ze met boodschap THGV aan de slag kunnen -Gremia kunnen activiteiten organiseren zoals TBHGV als casus meenemen in een werksessie

Voordelen zelfstandig THGV

De voordelen van een zelfstandig traject is dat er verdere uitwerking plaatsvindt van het gedachtengoed tot een breed gedragen ontwikkelperspectief voor een toekomstbestendige regio. Het biedt de broodnodige vrije ruimte (belangen overstijgend) om tot nieuwe inzichten en oplossingen te komen en gezamenlijk vooruit te meanderen. Er is capaciteit om zelf onderzoek uit te zetten of een workshop te organiseren als hier vanuit een traject in het gebied behoefte aan is. Output kan weer worden gebruikt voor het te maken kompas. De nadruk ligt op de stem van het gebied, de omgeving. Past goed bij de kracht van het eerste traject THGV. Er is ruimte voor creativiteit en vooruit kijken. Het project THGV is als sleutelproject goedgekeurd bij NOVEX Groene Hart en aangedragen bij NOVEX MRA, waardoor er enige ondersteuning mogelijk is op proces en inhoud en meegenomen kan worden in de Regionale Investeringsagenda (RIA). Er zijn verwachtingen bij de gebiedspartijen over een vervolg. Er wordt gebruik gemaakt van bekendheid van en enthousiasme over het project. Door THGV zelfstandig voort te zetten is het niet afhankelijk en beperkt door de scope (thematisch, ruimtelijk en tijdschaal) van andere gremia. Bovendien is het bereik van het gedachtengoed groter en kan het op verschillende schaalniveaus in verschillende gremia worden ingebracht, waarmee de impact voor het gebied groter is.

Voordelen THGV in bestaande gremia

De voordelen van het meenemen van THGV in bestaande gremia is dat het partijen kan helpen om bestuurlijke (en ambtelijke) drukte te verminderen en te focussen op bestaande gremia, en de drukte van wat er in het gebied al wordt georganiseerd te verminderen. Er worden reeds gebiedsprocessen georganiseerd, inclusief ambtelijk en bestuurlijke samenwerking (o.a. NNN/PPLG), waarbij inhoudelijk overlap bestaat met de geschetste bevindingen en vraagstukken van THGV in deze notitie. Deze optie gaat ervan uit dat het bijsturen van bestaande gebiedsprocessen effectiever is dan het toevoegen van gebiedsprocessen. Gebiedsprocessen toevoegen leidt mogelijk tot onduidelijkheid voor de buitenwereld en verlies aan energie/focus op bestaande processen. Deze optie kan daarnaast een effectieve manier zijn om de uitkomsten uit het eerdere THGV in de al bestaande programma's en trajecten mee te nemen. Een ander voordeel is dat de inzet van de partners voor een projectgroep laag is. Voor organisaties met beperkte capaciteit (o.a. provincie en gemeenten) is dit een uitkomst.

BIJLAGEN

Bijlage 2: Verslag Bestuurlijk Overleg Toekomstbestendige Heuvelrug 16 november 2023

Bijlage 3: Plan van Aanpak: Kompas Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek concept 15 mei 2024, ingekort

Bijlage 4: Schets Aanpak Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek door provincie Noord-Holland 18 november 2024, ingekort